

CBCC FINANSIJSKI ZABAVNIK

BROJ 2

PERPERIĆI U MISIJI PREPOZNAVANJA LAŽNOG NOVCA

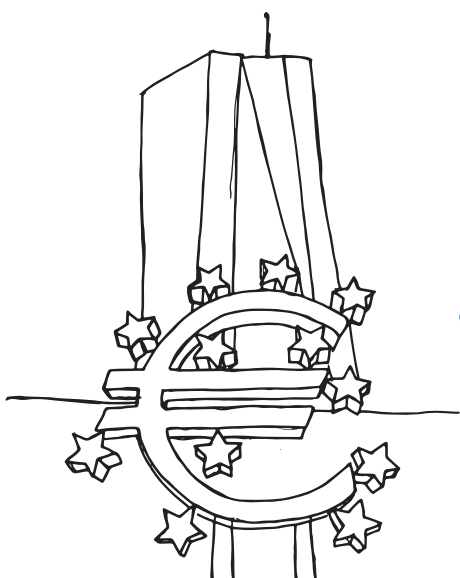

Sjećate li se Perperića, stare crnogorske porodice, poznate po mudrom raspolaganju novcem?

Porodica Perperić je, kao što znate, još od davnina i svog pretka Perpera Crnogorskog, nadaleko poznata po vještini raspolaganja novcem. Perperići – otac Perperiša, majka

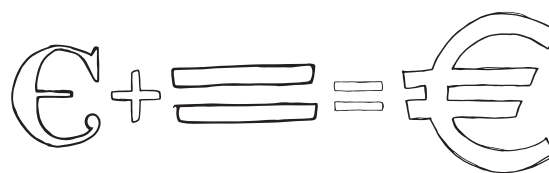
Perperuna, kćerka Perperijana i sin Perperko su nas učili kako treba štedjeti, za male i velike, bliske i daleke ciljeve i kako nam u tome mogu pomoći savremene tehnologije.

Nakon što nam je pokazala osnove štednje, porodica Perperić nas ovog puta vodi u novu avanturu – misiju prepoznavanja lažnog novca.

DA LI STE ZNALI?

Valuta je riječ italijanskog porijekla koja označava novčanu jedinicu neke zemlje. U valutu spada papirni i kovani novac koji izdaje neka država ili banka i služi kao zakonsko sredstvo plaćanja. Crna Gora nema svoju valutu, a kao zvanično sredstvo plaćanja koristi euro. Izdaje ga Evropska centralna banka čije je sjedište u Frankfurtu.

DA LI STE ZNALI?

Simbol za euro je baziran na grčkom slovu epsilon (€), koje predstavlja prvo slovo u riječi Evropa, dok dvije paralelne crte simbolizuju stabilnost.

Pred početak nove školske godine, Perperko i Perperijana su odlučili da od svoje uštedevine kupe nove rančeve za školu. Perperko je iz svoje kasice uzeo 40, dok je Perperijana odlučila da ponese 50 eura. Izabrali su rančeve i došli na kasu.

Perperko je za svoj ranac kasirki dao dvije

novčanice od 20 eura, koje je ona pažljivo prešla prstima, a zatim podigla ka svjetlosti prije nego ih je spustila u kasu. Perperijaninu novčanicu od 50 eura je, međutim, provukla kroz mali aparat pored kase. Perperićima nije bilo baš jasno šta se događa, pa su jedva čekali da od roditelja saznaju o čemu je riječ.

Zašto je kasirka više puta dodirnula novčanice koje sam joj dao? Zašto ih je dizala uvis? Zašto je Perperijanin novac stavila u neku mašinu koja novčanicu „vozi“ tamo-amoo?, prštala su pitanja na sve strane.

Perperiša i Perperuna su im uz osmijeh objasnili da postoje i falsifikovane novčanice, koje na prvi pogled izgledaju kao prave, a u stvari su lažne i nemaju nikakvu vrijednost, te da je obaveza svih koji rade sa novcem da znaju da prepoznaju lažni novac.

Možemo li mi napraviti lažni novac i tako se obogatiti?, pitala su djeca uglas.

Naravno da ne, odgovorili su im roditelji. To je krivično djelo, zbog kog se ide u zatvor, naglasili su, a zatim im i pokazali kako mogu razlikovati pravi od lažnog novca.

Lako je utvrditi da li je novčanica lažna, i to do dirom, pogledom i naginjanjem ka svjetlosti, kazao je Perperiša. Kasirka je, nastavio je, novčanicu opipala da bi utvrdila da li je napravljena od papira za novčanice i da li je štampa na njoj neravna, tj. reljefna. Jer, samo su prave novčanice izrađene od pamučnog papira, a detalji na njima – natpis ECB, glavna slika i broj koji označava vrijednost – pod prstima su neravni, objasnio je Perperiša.

Perperuna je na to dodala da nam i svjetlost može pomoći u otkrivanju lažnih novčanica.

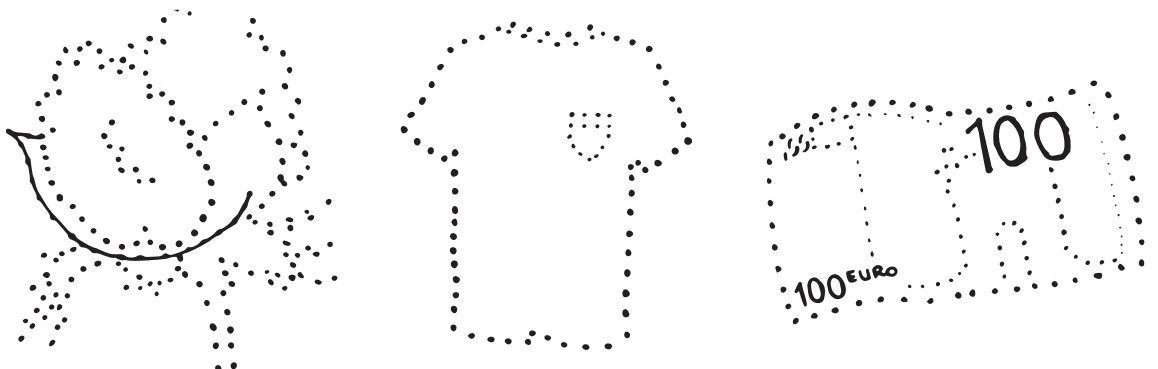
Dovoljno je da novčanicu podignemo prema svjetlu i na njenom bijelom dijelu ćemo vidjeti sliku koja se pojavljuje. To je vodeni žig koji prikazuje kapiju ili boginju Evropu, kao i broj koji predstavlja vrijednost novčanice, objasnila je Perperuna i dodala da kada se okrene ka svjetlu, taj broj uvijek mora biti svjetliji od slike kapije ili boginje, dok na tamnoj podlozi, vodeni žig broja mora biti taman.

Perperiša je zatim podigao novčanicu prema sijalici i pokazao djeci na šta još treba da obrate pažnju: Vidite ovu liniju na sredini, to je zaštitna nit. Kada je novčanica okrenuta ka jakoj svjetlosti, na toj niti se vidi oznaka za euro i broj koji označava vrijednost.

Perperko i Perperijana su slušali i pažljivo gledali novčanice. Perperijani je za oko zapala sjajna traka na novčanici, pa upita: Da li svaka novčanica ima ovaj ukras? Perperiša joj strpljivo objasni: To nije ukras, to je hologramska traka zahvaljući kojoj također možemo utvrditi da li je novčanica prava ili lažna. Ako malo bolje pogledaš, vidjećeš da je na svakom dijelu te trake poneka slika – portret boginje Evrope, kapija, oznaka € i broj.

MATERIJAL

Novčanice se izrađuju od pamuka – istog materijala kao što je i vaša majica. Zato im se ništa neće desiti ukoliko ih slučajno operete u mašini za veš.

POJMOVI

1. Falsifikat
2. Hologram
3. Vodeni žig
4. Pečat
5. Nominala
6. Novac
7. Provjera
8. Kovanica
9. Reljefna štampa
10. Dodir
11. Pogled
12. Smaragdni broj
13. Boja
14. Pamuk
15. ECB
16. Zaštitna nit
17. Magnetizam
18. Zvuk
19. Sjaj
20. Legura
21. Valuta
22. Avers
23. Revers
24. Euro
25. Banka
26. Novčanica
27. Apoen
28. Motivi
29. Mastilo
30. Naginjanje
31. Obod
32. Nepreciznosti
33. Jezgro

F	M	A	Z	I	T	E
A	K	T	I	N	A	N
L	E	G	U	R	A	K
S	M	A	R	A	G	D
I	P	R	Z	E	O	P
F	Z	V	N	D	A	T
I	U	L	I	A	K	N
K	Ž	R	N	I	N	B
A	C	I	N	A	V	O
T	A	Č	E	P	V	A
V	O	D	E	N	I	Ž
A	P	M	A	T	Š	A
M	A	R	G	O	L	O
M	O	T	I	V	I	O
N	A	G	I	N	A	N
A	C	I	N	A	Č	V
N	E	P	R	E	C	I
P	O	G	L	E	D	C

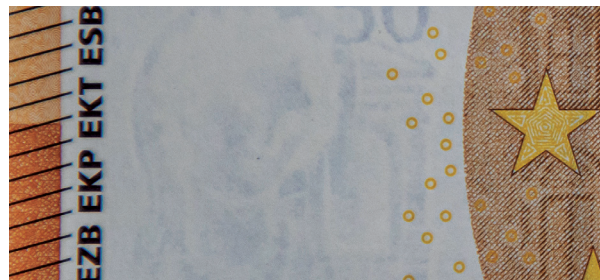
E	Z	G	A	M	K	A	
Z	T	I	T	Š	A	Z	
K	U	M	A	P	N	O	
D	Z	I	B	R	O	J	
P	O	B	O	O	M	A	
T	V	I	O	V	I	J	
V	A	B	A	J	N	S	
B	C	E	O	E	A	R	
O	K	V	A	R	L	E	
A	L	U	T	A	A	V	
Ž	I	G	O	R	U	E	
R	Z	F	E	L	J	E	R
O	H	O	B	O	D	S	
O	L	I	T	S	A	M	
U	E	S	R	E	V	A	
V	O	Z	E	O	P	A	
I	Z	Z	O	S	T	I	
C	O	R	G	Z	E	J	

ZAŠTITNI ELEMENTI NOVCA

HOLOGRAMSKA TRAKA

Pogledajte kroz novčanicu prema izvoru svjetlosti. Prozor na hologramu će postati proziran i na njemu će se pokazati portret boginje Evrope vidljiv na obje strane novčanice.

VODENI ŽIG

Kada se okrene ka svjetlu, vodeni žig nominalne vrijednosti uvijek mora biti svjetliji od glavnog motiva. Na tamnoj podlozi, vodeni žig nominalne vrijednosti uvijek mora biti taman.

NAGINJANJE/POMJERANJE

Na smaragdnom broju vidljiv je svjetlosni efekat, odnosno svjetlost koja se pomjera gore-dolje.

Perperijani se veoma svidjela boja kojom su na dnu novčanice utisnute nominale, odnosno brojevi koji označavaju vrijednost novčanice.

Kad pomjeram novčanicu ova boja se mijenja, kao da je magična!, uskliknula je.

Perperuna joj je objasnila da nije u pitanju magija, već da je broj odštampan posebnom vrstom mastila koje se zove OVI i čija se boja pri naginjanju mijenja od roze do maslinasto zelene na starijim euro novčanicama, dok je na novoj seriji novčanica taj broj smaragdni i pomjera se na teget podlozi.

Ako broj ne mijenja boju, onda je novčanica

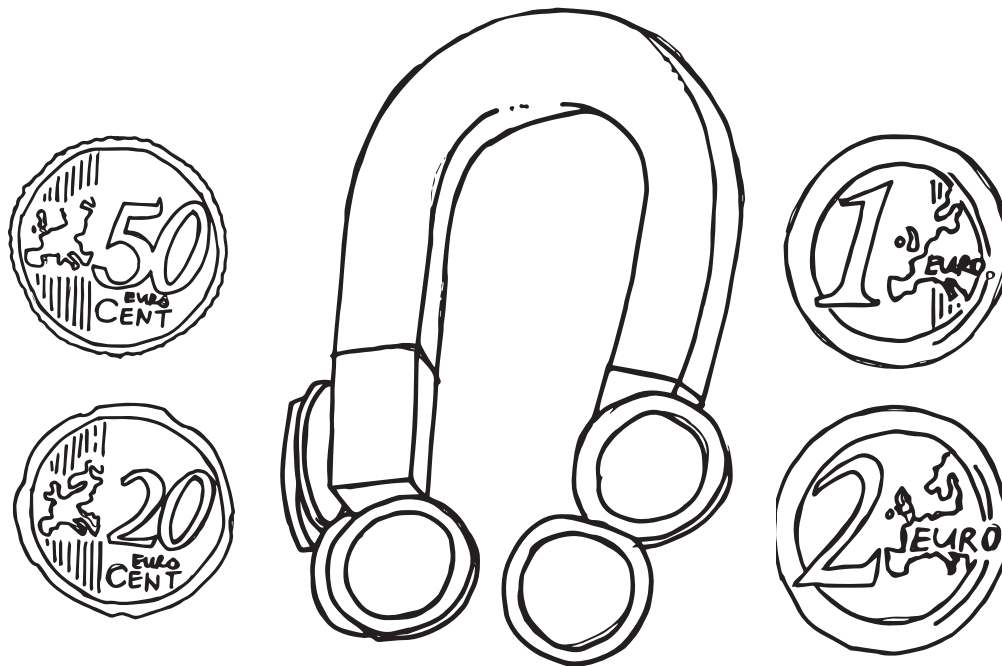
lažna, naglasila je Perperuna.

A moramo li sve to raditi ako imamo onu mašinu kroz koju je kasirka provukla novčanicu?, pitala su djeca. *Ta mašina je, u stvari, aparat za prepoznavanje lažnog novca. Dovoljno je da kroz njega provučete novčanicu – ako je lažna, aparat će zapištati.*

Ipak je zabavnije gledati i proučavati novčanice, složili su se Perperko i Perperijana, a zatim zamišljeno pitali: *A mogu li kovanice biti lažne???*

Da, i kovanice mogu biti lažne. Malo ih je teže prepoznati od novčanica, ali je moguće. I tu postoji nekoliko caka, kazao je Perperiša i počeo da objašnjava.

Kovanice od jednog i dva eura se prave na poseban način kako bi bile dvobojne, a kovanice od 10, 20 i 50 centi se prave od jedinstvenog materijala koji se zove nordijsko zlato. Ako sredini kovanica od 1 i 2 eura prinesete magnet, vidjećete da će se kačiti za njih, i to je znak da je kovanica prava. Ako se magnet lako kači za prsten ovih kovanica, to znači da nešto nije u redu i da je kovanica lažna, objasnio je Perperiša.

A šta je sa ostalim novčićima?, pitali su Perperko i Perperijana.

Kovanice od 10, 20 i 50 centi nijesu namagnetisane, dok će kovanice od 1, 2 i 5 centi

uz sebe vrlo jako držati magnet, objasnio im je Perperiša.

Kako da prepoznamo lažnu kovanicu ako nemamo magnet?, nastavila su djeca sa pitanjima.

Tako što ćete obratiti pažnju na njihovu veličinu, boju, odnosno sjaj, i pogledati da li su brojevi i slova na obodu kovanice jasno ispisani. Vidite kako to izgleda, reče, pokazujući im prsten kovanice.

IZRADA

Originalne kovanice apoena od 2 eura imaju preciznu izradu oboda, numeričkih i alfabetskih karaktera, što nije slučaj sa falsifikatima.

FALSIFIKATI

Falsifikati euro kovanica prepoznaju se po:

- nepreciznosti u izradi reljefa**, retri ili alfabetskih odnosno numeričkih karaktera na obodu;
- odstupanju u dimenzijama** (prečnik, visina, ivice oboda);
- drugacijem zvuku** kada kovanica padne na čvrstu podlogu;
- odstupanju u boji, sjaju i magnetizmu.**

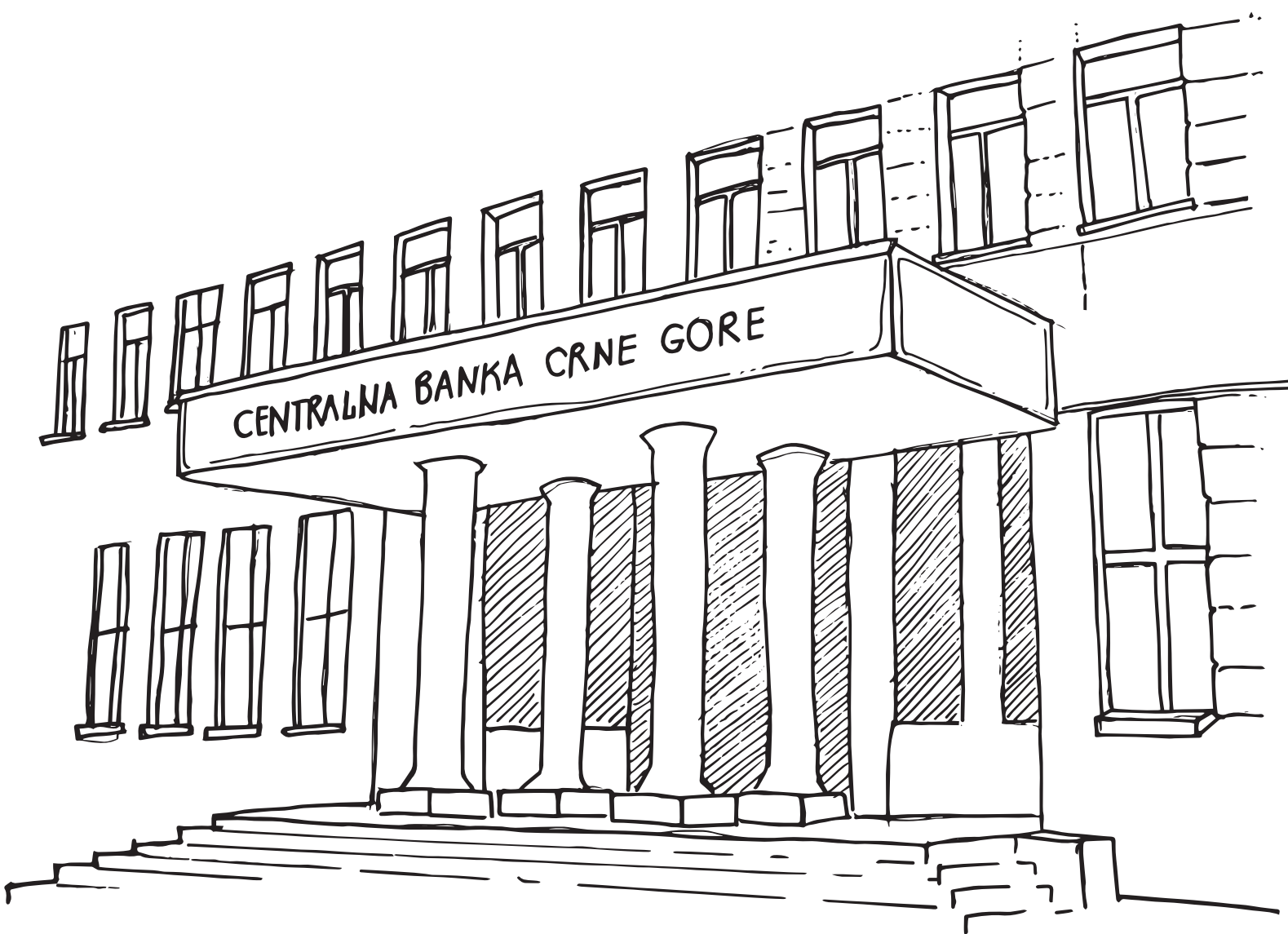
Perperko i Perperijana su imali još jednu nedoumicu.

A šta da radimo ako nekada naiđemo na lažnu novčanicu? Možemo li je zadržati?, pitali su.

Ni slučajno. Ako ikada posumnjate da kod sebe imate lažni novac, morate nam to reći. Sumnjiv novac se prijavljuje policiji, kazao je Perperiša.

Uf, onda će nas uhapsiti!, uplaši se Perperko. Ne brini, to se ne može desiti, s osmjehom ga umiri Perperuna. Policija će sumnjiv novac poslati u Centralnu banku Crne Gore da stručnjaci koji tamo rade provjere da li je taj novac falsifikovan ili pravi.

Sada kada sve znamo, možemo postati pravi istražitelji novca!, radosno zaključiše mlađi Perperići.

ZA VIŠE INFORMACIJA

Ukoliko želite da se dodatno informišete kako prepoznati lažni novac, posjetite internet stranicu Centralne banke Crne Gore www.cbcg.me i zapratite nas na društvenim mrežama.

IZDAVAČ:
CENTRALNA BANKA CRNE GORE

ZA IZDAVAČA:
DR RADOJE ŽUGIĆ

UREDNIK:
BOJANA ŠUPELJAK

TEKST:
BOJANA ŠUPELJAK

ILUSTRACIJE I DIZAJN:
VASILIJE NOVAKOVIĆ

ŠTAMPA:
“GRAFO GROUP” DOO
PODGORICA

TIRAŽ:
1000

PODGORICA,
OKTOBAR, 2023.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna biblioteka Crne Gore, Cetinje

ISSN 2787-8848 = CBCG Finansijski zabavnik
COBISS.CG-ID 19390212

www.cbcg.me

